

Uwagi i rekomendacje wynikające z opracowanej
PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU
STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO ŚLĄSKIE 2020

Lp	Treść uwagi rekomendacji	Sposób wykorzystania w dokumencie
1.	Skorygować ocenę trendów zmian jakości środowiska rozszerzając perspektywę czasową oceny do ostatnich 5 lat.	Dane zostały skorygowane
2.	Poprawić spójność treści diagnozy eliminując stwierdzenia wzajemnie sprzeczne.	Stwierdzenia sprzeczne zostały usunięte
3.	Poszerzyć diagnozę strategiczną o ocenę stanu zdrowotnego mieszkańców oraz charakterystykę gospodarki leśnej (w tym aspekt lasów ochronnych).	Diagnoza została rozszerzona
4.	Uaktualnić dane dotyczące obszarów chronionych zgodnie ze stanem zaprezentowanym w Prognozie oraz wskazać istniejące i potencjalne zagrożenia dla funkcjonowania tych obszarów (przedstawione w rozdziale 4.2. Prognozy).	Dane zostały skorygowane
5.	<p>Uzupełnić analizę SWOT o następujące elementy:</p> <p>SLABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi • niewielki udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych • niski poziom absorpcji w rolnictwie środków z programów rolno-środowiskowych • degradacja infrastruktury, zabudowy i środowiska w następstwie eksploatacji górniczej • SZANSE • dostępność funduszy strukturalnych na rozwój zrównoważonego rolnictwa • ZAGROŻENIA • postępująca fragmentacja przestrzeni i ograniczanie drożności i funkcjonalności korytarzy ekologicznych 	Wskazane czynniki zostały uwzględnione w analizie SWOT
6.	Proponuje się wprowadzenie do opisu priorytetu A zapisu: „Rozwój gospodarczy będzie się odbywał przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego zgodnie z konstytucyjną zasadą rozwoju zrównoważonego”.	Dodano postulowane zdanie
7.	<p>W opisie priorytetu C proponuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzupełnienie tekstu na str. 49. akapit 1: „<i>Istotne jest także, by współpraca ta bazowała na wspólnym dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym</i>”. • wprowadzenie na str. 49. akapit 2 zapisu: „<i>Realizacja infrastruktury transportu drogowego nie może zagrażać trwałości układów przyrodniczych i ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego</i>”. 	<p>Dodano zdanie zgodnie z propozycją</p> <p>Dodano po słowach „Przy planowaniu rozwoju infrastruktury transportowej prowadzone będą rozpoznania i wprowadzane rozwiązania techniczne uwzględniające wymogi ochrony środowiska” słowa „tak by realizacja infrastruktury transportu drogowego nie zagrażała trwałości układów przyrodniczych i ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego”.</p>

8.	W opisie celu strategicznego A.1 proponuje się w zdaniu 2 po słowach „ <i>tożsamości regionalnej</i> ” dodać „ <i>i świadomości ekologicznej</i> ”.	Dodano zdanie zgodnie z propozycją
9.	W opisie kierunku A.1.1. proponuje się w zdaniu 2 po słowach „ <i>kształtowanie postaw prospołecznych</i> ” dodać „ <i>i postaw prośrodowiskowych</i> ”.	Dodano zdanie zgodnie z propozycją
10.	W kierunku A.1.1. proponuje się: <ul style="list-style-type: none"> • dodanie działania: <i>wspieranie i wdrażanie autorskich programów z zakresu edukacji regionalnej integrujących treści kulturowe i przyrodnicze</i> • dodanie działania: <i>wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji i nieformalnej</i> • w działaniu 4 po słowach „<i>nagradzania postaw prospołecznych</i>” dodać „<i>prośrodowiskowych</i>” 	Dodano poprawki zgodnie z propozycją
11.	W opisie celu strategicznego A.2. i kierunku A.2.1. proponuje się wprowadzenie następujących zapisów: <ul style="list-style-type: none"> • cel A.2.: „<i>Realizacja nowych inwestycji oparta będzie na zasadach: „eliminacji zanieczyszczeń u źródeł” oraz stosowania najlepszych dostępnych technik BAT</i>”; • kierunek A.2.1.: „<i>Priorytetem będzie zagospodarowanie na potrzeby nowych inwestycji terenów przemysłowych</i>”. 	Dodano poprawki zgodnie z propozycją
12.	W kierunku A.2.1. proponuje się poszerzenie opisu działania 7: „ <i>Przyciąganie do regionu inwestycji, w szczególności o wysokim zaawansowaniu technologicznym i opartych na technologiach prośrodowiskowych</i> ”.	Poszerzono opis działania 7: „ <i>Przyciąganie do regionu inwestycji, w szczególności o wysokim zaawansowaniu technologicznym, w tym opartych na technologiach prośrodowiskowych</i> ”.
13.	W opisie celu strategicznego A.3 proponuje się w zdaniu 2 po słowach „ <i>sektory gospodarki wykorzystujące nowoczesne technologie</i> ” dodać: „ <i>przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego</i> ”.	Dodano zdanie zgodnie z propozycją
14.	W opisie kierunku A.3.1 proponuje się wprowadzenie zapisu: „ <i>Mając na uwadze, że produkty z zakresu technologii nowatorskich w skali kraju, a zwłaszcza w skali globalnej (np. w dziedzinie farmakologii, chemii spożywczej i użytkowej, biotechnologii, GMO itp.), mogą powodować skutki dla środowiska i zdrowia człowieka trudne do przewidzenia i oszacowania istotne będzie, zgodnie z zasadą przezorności, ograniczanie ryzyka środowiskowego związanego z ich wdrożeniem poprzez przeprowadzanie analizy cyklu życia produktów w połączeniu z analizą ryzyka dla zdrowia człowieka i komponentów środowiska</i> ”.	Rozszerzenie tego działania o proponowaną treść, przy uwzględnieniu wpisania w zasady realizacji zasady <i>zasada przezorności (ostrożności) rozwoju</i> , wydaje się niekonieczne
15.	W kierunku A.3.1. <ul style="list-style-type: none"> • proponuje się w działaniu 2 po słowach „<i>nowatorskich kierunków badawczych</i>” dodać „<i>w tym w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu</i>” • dodanie działania: <i>wspieranie zmian technologicznych prowadzących do wytwarzania</i> 	Dodano poprawki zgodnie z propozycją

	<i>przyjaznych środowisku produktów i usług</i>	
16.	W ramach kierunku A.3.2. proponuje się w opisie działania 5 „stały monitoring sytuacji tradycyjnych i dużych sektorów przemysłu w województwie” dodać „i ich wpływu na środowisko”.	Dodano poprawkę zgodnie z propozycją
17.	W części opisowej kierunku A.3.3. proponuje się wprowadzenie zapisu: „Równocześnie należy mieć na uwadze, że działania na terenach wiejskich będą miały istotny wpływ na możliwość terminowej realizacji priorytetów polityki ekologicznej państwa i wspólnoty europejskiej w zakresie ochrony różnorodności biologicznej czy uzyskania dobrego stanu wód”.	Dodano zapis zgodnie z propozycją
18.	Zaleca się uzupełnienie listy działań w kierunku A.3.3. o następujące: <ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie i wspieranie zrównoważonego rolnictwa opartego na metodach gospodarowania zgodnych z wymogami ochrony środowiska (zwłaszcza w zakresie ochrony gleb, wód, agroróżnorodności i krajobrazu), w tym rolnictwa ekologicznego, • wspieranie rozwoju ekstensywnego rolnictwa na obszarach górskich, • promowanie i wspieranie wdrażania programów rolnośrodowiskowych, w szczególności na obszarach chronionych. • promowanie i wspieranie upraw roślin energetycznych 	Dodano działania zgodnie z propozycją
19.	W kierunku B.1.2. proponuje się w działaniu 4, po słowach „infrastruktury około turystycznej” dodanie „z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony środowiska i krajobrazu oraz zachowania różnorodności biologicznej”.	Dodano działania zgodnie z propozycją
20.	W kierunku B.2.1. proponuje się dodanie działań: <ul style="list-style-type: none"> • ochrona torfowisk i obszarów wodno-błotnych jako obszarów naturalnej retencji wodnej. • odtworzenie ciągłości ekologicznej rzek • ochrona naturalnych dolin rzecznych oraz renaturalizacja rzek 	Dodano działania zgodnie z propozycją
21.	W kierunku B.2.5. proponuje się dodanie działania: <ul style="list-style-type: none"> • przeznaczenie do pełnienia funkcji ekologicznej terenów zdegradowanych, na których dzięki samoistnej rewitalizacji wykształciły się cenne przyrodniczo ekosystemy. 	Dodano działanie zgodnie z propozycją
22.	W kierunku B.3.6. proponuje się: <ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie do opisu kierunku następującego tekstu: „Istotne dla trwałości rozwoju gospodarki turystycznej są trwałość zasobów przyrodniczych i dobry stan środowiska. Toteż należy przyjąć, że rozwój turystyki będzie się odbywał z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony środowiska i krajobrazu, w tym optymalizacji wielkości ruchu turystycznego i chłonności środowiska. Świadomość potrzeby zrównoważonego rozwoju poszczególnych typów turystyki powinna być kluczowym założeniem i jako takie wyznaczać podstawowy wymiar skali podejmowanych działań. Należy mieć na uwadze podrzędność funkcji turystycznych wobec funkcji ekologicznych na obszarach podlegających ochronie prawnej”, • w działaniu 4 po słowach: „na terenach o walorach przyrodniczo krajobrazowych i 	Dodano zdania zgodnie z propozycją

	<p><i>kulturowych” dodać „z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony środowiska i krajobrazu oraz zachowania różnorodności biologicznej”,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • w działaniu 7 po słowach „zbiorników wodnych” dodać „z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony środowiska i zachowania różnorodności biologicznej”, • dodanie działania: <i>wspieranie tworzenia innowacyjnych produktów zmniejszających negatywny wpływ sezonowości ruchu turystycznego na środowisko poprzez przygotowanie produktów konkurencyjnych w czasie i przestrzeni do szczególnie obciążonych ruchem turystycznym obszarów cennych przyrodniczo</i> 	
23.	<p>W kierunku C.1.2. proponuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do opisu kierunku jako zdanie 3 w 2 akapicie - tekstu: <i>„Szczególnie ważne jest, aby podczas planowania i realizacji inwestycji drogowych ograniczać presję na tereny wrażliwe (a zwłaszcza obszary chronione) oraz uwzględniać konieczność zachowania drożności korytarzy ekologicznych. Niezbędne jest stosowanie rozwiązań technicznych minimalizujących oddziaływanie dróg jako barier ekologicznych”,</i> • dodanie działania: <i>przywracanie drożności korytarzy ekologicznych poprzez przebudowę i modernizację istniejącej infrastruktury transportowej na odcinkach newralgicznych,</i> • dodanie działania: <i>rozwój infrastruktury systemu transportu rowerowego, poprzez tworzenie dróg dla rowerów w obrębie pasa drogowego, przystosowywanie ulic do wspólnego ruchu pieszych, rowerzystów i pojazdów samochodowych, budowę samodzielnych dróg rowerowych.</i> 	Dodano zdania zgodnie z propozycją
24.	<p>W kierunku C.2.1. proponuje się dodanie działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój i wzmocnienie współpracy wielostronnej, w tym transgranicznej w zakresie ochrony środowiska i krajobrazu oraz ograniczania ryzyka środowiskowego</i> • <i>tworzenie spójnej sieci korytarzy ekologicznych i obszarów chronionych</i> 	Dodano działanie zgodnie z propozycją
25.	<p>W kierunku C.3.1. proponuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w działaniu 10 po słowach „konkurencyjności regionu” dodać „oraz poprawy jakości środowiska”. • W działaniu 11 po słowach „interdyscyplinarnych kierunków studiów” dodać: „w tym kierunków integrujących problematykę techniczną i ekonomiczną ze środowiskową”. 	Dodano zdania zgodnie z propozycją
26.	<p>W kierunku B.2.6 proponuje się dodanie działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>uwzględnianie ochrony krajobrazu, a zwłaszcza krajobrazu wiejskiego, górskiego oraz krajobrazu kulturowego w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym</i> 	Dodano działanie zgodnie z propozycją
27.	Proponuje się poszerzenie zakresu przedsięwzięcia P.C.3 <i>Zintegrowany system transportowo-komunikacyjny</i> o zagadnienie transportu rowerowego.	Wpisanie zagadnień transportu rowerowego nie byłoby zgodne z celem przedsięwzięcia. Tego typu działania ujęto w kierunku B.3.4
28.	Proponuje się w rozdziale 5. Ramy wdrażania i finansowania Strategii dodanie tekstu: <i>"Zarząd Województwa w oparciu o zapisy Strategii określi szczegółowe wytyczne, zadania oraz zasady</i>	Dodano zdanie zgodnie z propozycją

	<i>działania Zespołu ds. Wdrażania Strategii oraz ustali jego skład, w tym przedstawicieli instytucji zewnętrznych”.</i>	
29.	<p>Rekomenduje się poszerzenie listy zasad, na których będzie się opierać wdrażanie Strategii, o zasady polityki ekologicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zasada zrównoważonego rozwoju</i> - potrzeby obecnego pokolenia nie mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie • <i>zasada przezorności (ostrożności)</i> – na wszystkich podmiotach ciąży obowiązek dołożenia należytej staranności w ocenie skutków, jakie dla środowiska może przynieść nowo podejmowana decyzja lub uruchamiana działalność, a rozwiązywanie problemów powinno następować już wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo zagrożenia. • <i>zasada prewencji (zapobiegania)</i> - przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania (cele środowiskowe osiąga się przez działania wyprzedzające) • <i>zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)</i> • <i>zasada „zanieczyszczający płaci”</i> - wymaga od wprowadzającego zanieczyszczenia ponoszenia kosztów usunięcia skutków lub zapobiegania zanieczyszczeniom. 	Dodano zdanie zgodnie z propozycją
30.	<p>Ze względu na rodzaj dostępnych danych proponuje się zmianę definicji wskaźnika „<i>odsetek zbiorników i cieków wodnych o najwyższej klasie czystości</i>” na następującą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zmiana jakości wód powierzchniowych</i> (% udziału punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby) 	Dokonano korekty zgodnie z propozycją
31.	<p>Proponuje się, ze względu na niejednoznaczne brzmienie, zmianę definicji wskaźnika „<i>powierzchnia gruntów zrekultywowanych lub zagospodarowanych</i>” na następującą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>powierzchnia gruntów zdegradowanych poddanych rekultywacji lub rewitalizacji (ha)</i> 	Dodano korekty zgodnie z propozycją
32.	<p>Dla oceny skutków środowiskowych wdrażania Strategii proponuje się wprowadzenie dodatkowo następujących wskaźników:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zmiany jakości wód podziemnych</i> (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby) • <i>powierzchnia form ochrony przyrody (ha)</i> • <i>powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych z produkcji (ha)</i> • <i>powierzchnia gruntów leśnych przeznaczonych na cele nie leśne (ha)</i> • <i>udział terenów zieleni ogólnodostępnej w powierzchni miast (powierzchnia terenów zielonych przypadająca na mieszkańca)</i> • <i>udział powierzchni upraw ekologicznych w powierzchni gruntów rolnych (% powierzchni gruntów rolnych)</i> • <i>liczba gospodarstw realizujących programy rolnośrodowiskowe (% gospodarstw)</i> • <i>udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnej produkcji energii (% energii produkowanej w województwie)</i> 	Dodano wskaźniki zgodnie z propozycją

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>liczba obiektów zabytkowych poddanych rewaloryzacji</i> 	
33.	Zaleca się poszerzenie zakresu monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku życia i pracy (monitoring prowadzony przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska).	Wskaźnik wydaje się zbyt szczegółowy w odniesieniu do kierunków i celów Strategii. Powinien być monitorowany w zakresie konkretnych projektów czy programów branżowych
34.	<p>Zaleca się w ramach celu strategicznego <i>A.3. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka</i> dodanie kierunku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A.3.4. Rozwój trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej</i> <p><i>Spełniając wiele ważnych i różnorodnych funkcji lasy są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego kraju i stanowią o tym, że polityka i gospodarka leśna mają rangę strategiczną. Kształtowanie gospodarki leśnej musi się odbywać w sposób zrównoważony z gospodarczego, ekologicznego, społecznego i kulturalnego punktu widzenia. Ważne jest utrzymanie i wzmocnienie wielofunkcyjnej roli lasu oraz utrzymanie funkcji ochronnych (ze szczególnym uwzględnieniem ochrony gleb, wód i powietrza), jak również zachowanie bioróżnorodności oraz typowych krajobrazów leśnych. Zrównoważona gospodarka leśna powinna opierać się na racjonalnym użytkowaniu zasobów leśnych, ekologizacji produkcji leśnej, ochronie lasów i zwiększaniu lesistości.</i></p> <p><i>Do głównych typów działań w zakresie tego kierunku należy m.in.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wdrażanie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz jej ekologizacja</i> • <i>utrzymanie i wzmocnienie wielofunkcyjnej roli lasów</i> • <i>utrzymanie funkcji ochronnych lasów oraz ich różnorodności biologicznej</i> • <i>utrzymanie dobrego stanu i żywotności zasobów leśnych</i> • <i>wspieranie odbudowy zasobów leśnych na obszarach klęsk żywiołowych, w tym powodowanych przez zmiany globalne</i> • <i>zwiększanie powierzchni obszarów leśnych</i> • <i>ochrona lasów miejskich i podmiejskich ze szczególnym uwzględnieniem ich funkcji zdrowotnych i rekreacyjnych</i> • <i>przebudowa drzewostanów zgodnie z warunkami siedliskowymi</i> • <i>organizowanie szkoleń i seminariów w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej</i> • <i>wspieranie zrównoważonej gospodarki w lasach nie będących własnością Skarbu Państwa</i> 	Dodano postulowany kierunek działań w ramach priorytetu B celu wysoka jakość środowiska naturalnego jako kierunek B.2.7 – propozycja ustalona z wykonawcą prognozy
35.	<p>proponuje się dodanie w kierunku A.1.2. działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>integracja informacji przestrzennej w skali regionu ze szczególnym uwzględnieniem informacji o środowisku i jego ochronie.</i> 	Dodano działanie zgodnie z propozycją